

Rest and Relaxation

OTTESSA

Schone slaapster,
lastige dromen

Wouter Hillaert

Gezien op 04 oktober 2024
De Grote Post, Oostende

Een nieuw gezelschap, een nieuw geluid? OTTESSA is het kersverse kwartet van Colette Goossens, Eliza Stuyck, Matilde Casier en Lilith Pas – alle vier recent afgestudeerd aan de toneelscholen van Gent en Antwerpen. Met de naam van hun collectief eren ze Ottessa Moshfegh, schrijfster van de bestseller ‘Mijn jaar van rust en kalmte’ uit 2018. Het boek levert ook de mosterd voor hun eerste voorstelling, ‘Rest and Relaxation’. Zo helder en intrigerend de uitgangssituatie die we krijgen voorgeschoteld – een vrouw gaat een jaar slapen – zo zoekend nog de koortsdroom die volgt. Leesbaarheid blijft een raar beestje.

09 OKTOBER 2024

Opkomen is een kunst waarvan deze voorstelling alle mogelijke variaties toont. De eerste opkomst is steevast de moeilijkste, maar Matilde Casier kwijt zich fascinerend van haar taak. Ze duikt van achter het witte achterdoek op in een witte bontjas en op zilveren muiltjes. Weifelend, haar passen overdenkend, wadend door een zee van verwachtingen, komt ze dan toch pal in ons gezichtsveld staan. Ze kijkt de zaal rond, neemt haar tijd, verzamelt haar adem. Om het dan met zo'n tweehonderd starende getuigen toch te delen, als een keuze waarvan ze weet dat ze er nooit meer op zal kunnen terugkomen: ze stapt eruit. Ze gaat in winterslaap, een jaar lang, om haar cellen te vernieuwen en daarna te ontwaken in een ander vel.

De uitgestrekte zwarte divan waarop Casier zich neervlijt is meer een vierkant veld dan een zetel. Het is een scène-op-scène. Een speelveld dat haar keuze om niet meer mee te spelen, extra theatraal maakt. Wanneer ze haar ogen sluit is dat om een voorstelling lang in beeld te blijven als afwezigheid. We kijken naar haar lege liggen. Zo lang dat het vanzelf betekenisvol wordt.

We kijken naar het lege liggen. Zo lang dat het vanzelf betekenisvol wordt.

Ruim een uur later zal 'Rest and Relaxation' ook zo eindigen: met Casier die van op haar ligzetel opnieuw ons kijken aankijkt. Haar blik oogt tegelijk ongerust, berustend én uitdagend. Langzaam, heel langzaam, vallen haar ogen dicht. Begin en einde leveren zo de meest indruk-wekkende momenten van de voorstelling. Ze worden niet alleen gedragen door de collectieve adem tussen podium en publiek die theater zo eigen maakt, maar geven ook alle lucht aan de levensgrote vraag die rust onder dit beeld: waarom besluiten om een jaar te gaan slapen? De volheid die je voelt, is die van een voorstel voor het leven. Je kan het niet duiden, maar het spreekt wel. Het valt niet direct te lezen, maar het barst van betekenis.

Alleen ervaar ik die volheid veel minder tussenin. Misschien wel net omdat de voorstelling daar zelf veel voller zit? En tegelijk een stuk losser lijkt om te gaan met Moshfeghs roman? Drie bizarre figuren duiken een voor een op aan het bed van de schone slaapster. In het geval van Eliza Stuyck mag je dat vrij letterlijk nemen. Met een schreeuw als een afgaande wekker jumpst ze de scène op in een glitterpak, om Casier uit alle macht weer tot het rijk der actieven te bewegen. Ze speelt er zelfs een scène uit 'Pulp Fiction' voor na. Haar licht neurotische inslag lijkt gemodelleerd naar Reva, de *college room mate* van het naamloze romanpersonage, die frequent komt binnenlopen in haar appartement om vooral aandacht te *vragen*. Ook Stuyck begint al gauw te ratelen over de minderwaardige rol van vrouwen in kookprogramma's en over haar eigen knagende en etterende binnenleven, opspelend in haar stinkende adem.

Colette Goossens, van wie de verschijning iets heeft van een bezwerende cabaretzangeres, moet wellicht Dr. Tuttle voorstellen, de gekke psychiater die Moshfeghs hoofdpersonage voorziet van allerlei drogerende medicatie. De doktersvragen én de bijsluiter-antwoorden die Goossens op Casier afvuurt, zijn die van een hele samenleving die heldere verklaringen wil voor elk 'geval' dat uitvalt, om dat vervolgens weer op te p(r)eppen met de juiste pillen. Lilith Pas, neerschrijdend uit de tribune, beperkt zich dan weer tot koele en gedistantieerde wetenschap. Geheel in het zwart, even zwijgzaam als zakelijk, informeert ze ons over de temperatuur en de biologische toestand van het slapende wezen. Het is een zoveelste poging om dit redeloze slapen toch bevattelijk te maken.

Alleen glijdt elke verklaring van deze slaapster af als water van een rob. Ze voelt zich niet ziek en is zelfs best gelukkig. Een burn-out of depressie heeft ze evenmin. Ze wil gewoon slapen. Zo fungeert Casiers personage als een open vraagteken, een blanco canvas waarop iedereen z'n eigen invulling of persoonlijke zelfvervulling kan uitsmeren. Het maakt van 'Rest and Relaxation' een kruising tussen 'Oblomow', Gontsjarows befaamde roman over een man die niets meer wil behalve in bed liggen en het toneelstuk 'Attempts on her Life' van Martin Crimp, waarin het vrouwelijke hoofdpersonage (soms heet ze Anne, dan weer Annie of Anya) een pure projectie wordt van allerlei maatschappelijke fixaties. Wat je op scène ziet, zegt meer over de omgeving dan over het middelpunt van alle aandacht.

Casiers personage fungeert als een open vraagteken, een blanco canvas.

OTTESSA lijkt echter ook zelf nog te worstelen met dat blanco canvas. Hoe langer hoe meer krijg je de indruk dat het kwartet kampt met *horror vacui*: een angst om de lege scène niet gevuld te krijgen. Er moet klaarblijkelijk heel veel tegelijk worden verteld en verbeeld, in een ritme dat behoorlijk *clasht* met de zee van tijd bij het begin. Visuele exploten met een kattenmasker, een pistool, een streepje Björk, een stukje techno, ... willen wellicht de steeds verder ontsprende droomwereld van de schone slaapster verbeelden, maar zelfs de vele verschillende vrouwbeelden die erin opduiken – Sneeuwwitje met haar rode appel, de *warrior babe* van Tarantino, de ritualistische witch, Assepoester met haar muiltjes – bieden niet meteen een leidraad. Integendeel, je vindt steeds moeilijker je weg tussen alle tekens. Voor wie ‘Mijn jaar van rust en kalmte’ niet las, zoals ik, blijft er precies iets verscholen wat de voorstelling zelf niet communiceert. Maar misschien ook niet?

Een leesbare voorstelling is geen kwestie van heldere antwoorden. Op zich volstaat een min of meer afgelijnd vraagstuk, zoals zich dat in ‘Rest and Relaxation’ meteen aandient. Ook bevreemding is vaak een spannender strategie om je publiek bij de les te houden dan allerlei beelden en dialogen die meteen prijsgeven waar het om draait. Aan die bevreemding ontbreekt het deze voorstelling evenmin.

Dé sleutel tot leesbaarheid is wel dat zich in die autonome verbeelding bepaalde lijnen en patronen gaan aftekenen die de zaal net voldoende handvatten bieden om achter de voorstelling een dragende intentie te ontwaren. Daar laat ‘Rest and Relaxation’ mij in het duister. Wat wil OTTESSA met hun ‘reactie op Moshfegh’ precies aankaarten? Wat verwachten Casier, Stuyck, Goossens en Pas van onze toekijkende blik? Ergens lijkt hun droomspel uitdrukking te geven aan een verward (vrouwelijk?) verlangen naar volkomen zelfbestemming, vrij van al te veel druk en drukte van buitenaf. Maar de surreële samenhang van alle opeenvolgende scènes overwoekert de wens van de voorstelling. ‘Rest and Relaxation’ spreekt wel, maar laat zich niet echt duiden. Het barst van betekenis, maar is moeilijk te lezen.

Voor wie ‘Mijn jaar van rust en kalmte’ niet las blijft er iets verscholen wat de voorstelling zelf niet communiceert.

Nu geloof ik wel dat een en ander zich nog zal uitklaren tijdens de ruime tournee die dit debuut nu vóór zich heeft, langs talrijke cultuurcentra. ‘Rest and Relaxation’ heeft vooral nood aan meer tijd. Tijd zoals die zich aanbiedt bij het begin en aan het einde van de voorstelling. Tijd ook om de gemaakte keuzes rustig en relaxed in te spelen. Want spelen kan OTTESSA, zoveel is duidelijk.